

Galerija Prešernovih nagrajencev v Kranju

Marko Arnež, Janko Uhan

Tehniški šolski center Kranj, Slovenija

V Galeriji Prešernovih nagrajencev za likovno umetnost v Kranju so razstavljena likovna dela dobitnikov Prešernovih nagrad, najvišjih državnih priznanj za dosežke na področju umetnosti. V galeriji, ki svoje poslanstvo gradi na oblikovanju stalne zbirke, redno pripravljamo razstave, na katerih se predstavljajo nagrajenci s samostojnimi razstavami. V letošnjem letu je galerija pridobila elektronsko predstavitev v obliki spletnih strani, hkrati pa v elektronski obliki želimo celovito predstaviti tudi vse Prešernove nagrade in nagrajence od leta 1947 pa do danes. V referatu bomo predstavili, kako smo na relativno enostaven in učinkovit način uspešno realizirali ta obsežen projekt in kakšen izobraževalen pomen virtualna galerija predstavlja za dijake in učence osnovnih in srednjih šol.

Ključne besede: Spletne strani, elektronska predstavitev, internet, virtualna galerija, umetnost.

The Prešeren Award Winners Gallery in Kranj

The Prešeren Award Winners Gallery houses works of art made by artists having received this national award. The gallery continues to enlarge the number of exhibits in order to create a permanent collection. The exhibiting artists generously donate one of their works to the existing permanent collection of the gallery. This year the gallery is presented electronically on its own Web site. The final aim of the Web gallery is to present all Prešeren Award winners since 1947. The paper presents an insight into a simple and effective realisation of this project as well as the educational importance the virtual gallery has for the primary and secondary school students.

Key words: Web sites, electronic presentation, Internet, gallery, art.

1. UVOD

Mesto Kranj se Prešernovo mesto ne imenuje naključno. V njem je zadnja leta svojega življenja preživel največji slovenski pesnik France Prešeren (1800 - 1849) in tu je tudi pokopan. Mnoge kulturne ustanove in stavbe v mestu so povezane s pesnikovim imenom na tak ali drugačen način (Prešernova hiša - muzej, Prešernovo gledališče, Prešernov gaj...). Posebno vlogo ima Gorenjski muzej iz Kranja, ki sistematično zbira in predstavlja vse dosežke, ki so vezani na pesnikovo ime.

Pet let je od tega, kar smo v Kranju odprli tudi galerijo, v kateri sistematično zbiramo in predstavljamo likovne umetnike, ki so dobili Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada. Danes so to najvišja priznanja Republike Slovenije za dosežke na področju umetnosti.

Prve nagrade so bile podeljene že leta 1947, kot nagrade za področje znanosti in umetnosti. Podeljene so bile na dan kulturnega praznika, kar se je ohranilo do danes. Od leta 1955 so poimenovane po Francetu Prešernu. Od leta 1961 so nagrade namenjene samo še umetniškim delom, razdeljene pa so na Prešernove nagrade (velike) in nagrade Prešernovega sklada (male). Število nagrad se je spreminjalo vse do leta 1981, ko je bilo z zakonom določeno, da se letno lahko podeli največ tri Prešernove in deset nagrad Sklada. Leta 1991 pa se je to omejilo na dve Prešernovi in največ šest nagrad Prešernovega sklada.

O Prešernovih nagradah in nagradah Prešernovega sklada odloča Upravni odbor, ki ga sestavlja petnajst članov, iz vrst umetniških, kulturnih in znanstvenih ustvarjalcev. Imenuje jih Državni zbor RS in sicer tako,

da so v njem zastopani predstavniki z vseh področij umetnosti (književnost, scenska umetnost, likovna umetnost, glasba). Kriteriji za podeljevanje so zapisani v Statutu Prešernovega sklada.

Galerija Prešernovih nagrajencev za likovno umetnost želi predstaviti samo tisti del nagrajencev, ki so povezani z likovno umetnostjo (slikarstvo, kiparstvo, fotografija in video). Z zbiranjem nagrajenih del, postavljanjem stalne zbirke in s tem predstavljanjem posameznih nagrajenih umetnikov hočemo pokazati "...pregled razvoja uradnega in/ali modnega okusa predstavljenega obdobja...". (prof. dr. Lev Menaše).

Mestni občini Kranj je v sodelovanju z Gorenjskim muzejem do sedaj uspelo zbrati dela 77 avtorjev, kar predstavlja približno dve tretjini nagrajencev. Devet preglednih razstav in deset predstavitev posameznih avtorjev kar kliče po tem, da se vse to dokumentira in zapiše na način, ki bo dostopen tudi, ko bodo razstave in predstavitve že zdavnaj pospravljene.

Ker je to edina galerija v Sloveniji, ki je svoje delovanje posvetila najvišjim nagradam s področja kulture, ima poseben pomen tudi za šolsko populacijo obiskovalcev. Statistika obiska v galeriji kaže, da skoraj vse gimnazije in druge srednje ter nekatere osnovne šole v Kranju v okviru ur umetnostne vzgoje oziroma likovnega snovanja obiskujejo razstave. S postavitvijo spletnih strani bomo omogočili profesorjem, da se dijaki pred obiskom seznani z nagrajenci in deli, ki so postavljena na trenutni razstavi in zbrana v stalni zbirki. Spletna oziroma virtualna galerija bo s tem postala didaktični pripomoček. Zavedamo se, da taka galerija ne more nadomestiti občutkov, ki jih doživljamo ob gledanju originalov, pripomore pa k temu, da bodo dijaki in učenci ob vstopu v galerijo že seznanjeni z materijo, ki jih čaka.

2. IZHODIŠČA

Osnovni namen elektronske predstavitve je ponuditi čim bolj enostaven in pregleden dostop do podatkov v povezavi z nagradami (za začetek likovnimi) obiskovalcem, umetnikom, umetnostnim zgodovinarjem in vsem, ki jih zanimata najvišja nacionalna kultura in umetnost od konca druge svetovne vojne pa do danes, istočasno pa tudi promocija Galerije in mesta Kranja. Z upoštevanjem tega smo definirali zahteve, ki jih mora izpolnjevati ustrezna rešitev.

Po vsebinski plati so bili to naslednji sklopi:

- 1. Predstavitev Prešernovih nagrajencev in nagrajencev Prešernovega sklada** - kronološko z obrazložitvami komisije.
- 2. Osnovne informacije o galeriji** (zgodovina, poslanstvo, aktualne informacije).
- 3. Predstavitev stalne zbirke.** V njej je trenutno 53 umetniških del. Vsako delo naj bo predstavljeno (dokumentirano) s fotografijo ter podatki o delu in avtorju. Poseben pomen predstavitve stalne zbirke je v našem primeru v tem, da "stalna" zbirka zaradi prostorskih možnosti ni stalna, ampak je v galeriji na ogled le kadar ni razstav posameznih nagrajencev. Zato mora elektronska predstavitev med drugim omogočiti zapolnitev te praznine za obiskovalce galerije.
- 4. Razstave v galeriji.** Poleg postavitve stalne zbirke, v galeriji vsako leto pripravimo tudi štiri razstave, na katerih se individualno predstavljajo izključno Prešernovi nagrajenci in nagrajenci Prešernovega sklada. Elektronska predstavitev omogoča kronološki pregled preteklih razstav, s tem da je vsaka predstavljena s postavitvijo razstavljenih del, katalogom, utrinkom z otvoritve razstave (kratek video posnetek, fotografije).
- 5. Elektronski arhiv** časopisnih člankov v povezavi z galerijo.

Ob razmišljanjih, kako na primeren način predstaviti galerijo se je izoblikovala še ideja o elektronski predstavitvi Prešernovih nagrad ter predstavitvi vseh Prešernovih nagrajencev za področje likovne umetnosti. Pri tem nas je presenetila ugotovitev, da Prešernove nagrade in nagrajenci sploh še niso nikjer primerno predstavljeni v elektronski obliki (izčrpno so obdelani le v zborniku, ki ga je izdal Gorenjski muzej v Kranju in nam je tudi v veliko pomoč pri oblikovanju naših strani - glej literaturo) in to kljub temu, da gre za največja državna priznanja na področju umetnosti, ki jih podeljujejo zaslužnim umetnikom vsako leto. Ob upoštevanju navedenega smo se odločili, da bomo osnovni projekt v prihodnosti razširili še na Prešernove nagrade. Poleg samega kronološkega pregleda Prešernovih nagrad in nagrad Prešernovega sklada smo želeli

ob tem na primeren način predstaviti še posamezne nagrajence in njihova dela (v prvi fazi v povezavi z likovno umetnostjo).

Drugi del zahtev smo določili glede na predvidene načine uporabe elektronske predstavitve. Ta naj bo v osnovi vsekakor dostopna prek interneta oziroma spletnega brskalnika. Poleg tega naj predstavitev deluje tudi brez interneta, na lokalnem računalniku oziroma s CD-ja. Pri tem smo imeli v mislih info računalnik v galeriji, na katerem bi obiskovalci lahko pregledovali podatke o galeriji in nagradah ter izdajo promocijskega CD-ja galerije. Predstavitev naj bi omogočala tudi samodejno delovanje (npr. prikaz del stalne zbirke) na lokalnem računalniku, kar bi uporabili za projekcijo ali prikazovanje na večjem zaslonu.

Kot dodatne zahteve smo določili še enostavnost uporabe oziroma pregledovanja ter čim enostavnejše vzdrževanje (dodajanje novih nagrad, nagrajencev, del, razstav...). V povezavi z zadnjo zahtevo lahko omenimo še omejena sredstva za realizacijo projekta.

3. ISKANJE TEHNIČNE REŠITVE

Elektronsko predstavitev je možno izdelati na različne načine. Običajno je to ena od naslednjih možnosti:

1. predstavitev s prezentacijskim programom
2. izdelava namenskega računalniškega programa
3. statične spletne strani
4. dinamične spletne strani

Predstavitev s programom za prezentacije, kot je npr. MS Power Point, smo takoj izločili zaradi kompleksnosti celotnega projekta oziroma neustreznosti za pregledovanje prek interneta. Taka rešitev bi bila primerna le za samodejno izvajanje predstavitev (npr. prikazovanje stalne zbirke) ob različnih dogodkih v galeriji.

Glede na veliko količino različnih podatkov se je kot ena od možnosti ponudila realizacija v obliki namenskega programa ob uporabi podatkovne baze. Uporabili bi npr. Borland Delphi in Paradox. Na ta način bi lahko relativno enostavno naredili program za vnos in ažuriranje podatkov. Težave pa bi bile pri "pregledovalniku", saj bi bila potrebna namestitev programa in podatkovne baze na uporabnikov računalnik, problematična pa bi bila tudi skupna velikost datotek (veliko slikovnega materiala). Tak pristop bi močno zmanjšal število uporabnikov, predvsem tistih, ki bi želeli do predstavitve prek interneta, tako da smo to možnost označili kot neprimerno, vsaj za pregledovanje prek interneta. Deloma bi bila rešitev primerna za predstavitevni CD. Dobra rešitev pa bi bila za info in prezentacijski računalnik v galeriji.

Spletne strani so danes najpogostejše uporabljeni način za različne predstavitve. Eden od razlogov za tako popularnost je dejstvo, da za pregledovanje ne potrebujemo nobenega dodatnega programa, ampak le spletni brskalnik, ki sodi v osnovno programsko opremo računalnika. Tako smo tudi predstavitev Galerije Prešernovih nagrajencev ves čas nameravali pripraviti v obliki spletnih strani. Vprašanje je bilo samo, ali naj se odločimo za statične ali dinamične spletne strani. Idejo o statičnih spletnih straneh, izdelanih s programom za izdelavo spletnih strani (npr. MS Front Page), smo glede na količino gradiva kmalu opustili.

Dinamične oziroma aktivne spletne strani so bile zadnja od štirih možnosti. V povezavi s podatkovno bazo bi bila rešitev zelo primerna za pregledovanje prek interneta, žal pa povsem neprimerna za računalnike brez interneta oziroma predstavitevni CD. Od uporabnikov, ki bi si želeli ogledati našo predstavitev, pač ne moremo pričakovati, da si bodo nameščali spletni strežnik, brez njega pa pri dinamičnih spletnih straneh ne gre.

Glede na to, da se nobena od štirih možnosti ni pokazala kot primerna v celoti, smo se odločili za kombinacijo dveh. Izdelali smo računalniški program v povezavi s podatkovno bazo, ki je bil namenjen vnosu in urejanju podatkov ter generiranju statičnih spletnih strani. Na ta način smo rutinsko delo prepustili programu, dobili pa funkcionalnost, za naš primer primerljivo z dinamičnimi spletnimi stranmi. Bistveno pri tem je bilo, da je rešitev primerna tako za spletne strani preko interneta kot tudi pregledovanje na lokalnem

računalniku oziroma predstavitveni CD. Predloge za generirane strani, kakor tudi nekatere "negenerirane" strani smo pripravili s programom MS Front Page.

4. OPIS REŠITVE

Programsko rešitev za vnos in generiranje spletnih strani smo pripravili v programu Borland Delphi v povezavi s podatkovno bazo Paradox. Jedro podatkovne baze predstavljajo tri tabele, v katerih shranjujemo podatke o nagrajencih, delih in nagradah. V isti tabeli so podatki o Prešernovih nagrajencih in nagrajencih Prešernovega sklada. V dveh poljih hranimo podatke o številu posameznih nagrad (posamezen nagrajenec je lahko prejemnik več nagrad). V tabeli dela hranimo podatke o vseh delih, ki si jih je možno ogledati v predstavitvi. Vsakemu delu pripadajo tri jpg datoteke (slike v treh velikostih). V tabeli nagrade hranimo podatke o nagradah, podatek v enem od polj nam pove, ali gre za Prešernovo nagrado ali nagrado Prešernovega sklada.

S programom generiramo spletne strani in sicer seznime nagrajencev, nagrajenih del in nagrad, kakor tudi podrobne strani (nagrajencev, del, nagrad). Pri tem so uporabljene predloge v obliki statičnih strani z dodatnimi oznakami, ki med generiranjem omogočajo programu vstavljanje podatkov iz podatkovne baze v generirano spletno stran. Na podoben način generiramo tudi spletne strani galerije na osnovi podatkov o stalni zbirki, razstavah in člankih.

V program je vgrajen lasten ftp odjemalec, kar omogoča, da generirane statične spletne strani avtomatično prenesemo na spletni strežnik. Prenašajo se lahko vse datoteke ali pa samo spremenjene oziroma nove datoteke.

5. POTEK IZDELAVE

Celoten postopek izdelave spletne predstavitve je poleg načrtovanja podatkovne baze in izdelave ustreznega programa zahteval še kar nekaj drugih opravil. Tako je bilo potrebno najprej celotno gradivo pretvoriti v elektronsko obliko. To je pomenilo skeniranje besedil in fotografij (samo za nagrade več kot 150 dokumentov) ter ustrezno pretvorbo v tekstovne in slikovne datoteke. Naslednji korak je bil vnos podatkov v program za generiranje spletnih strani. Da pa smo dejansko lahko generirali spletne strani, smo potrebovali še ustrezne predloge, ki smo jih pripravili s programom za izdelavo spletnih strani. Na tak način so izdelane tudi strani, ki jih ne generiramo.

Precej pozornosti smo posvetili tudi obliki same spletne predstavitve. Odločili smo se za minimalistično, kar se da nevtravno oblikovanje, saj so bistvo spletnih strani v našem primeru fotografije umetniških del in ne spletne strani same po sebi.

6. POGLED NAPREJ

Trenutna rešitev omogoča enostavno posodabljanje elektronske predstavitve, kar je pri takem projektu bistvenega pomena. Glede na pozitivne odzive nameravamo predstavitev vsebinsko in tehnično še dopolniti. Tako že pripravljamo rešitev, ki bo omogočala virtualni sprehod po galeriji oziroma virtualni ogled posameznih razstav. Drugi izziv pa predstavlja razširitev elektronske predstavitve Prešernovih nagrad in nagrajencev za likovno umetnost na predstavitev vseh Prešernovih nagrad in nagrajencev.

7. ZAKLJUČEK

Z opisano rešitvijo smo prišli do obsežne elektronske predstavitve Galerije Prešernovih nagrajencev in Prešernovih nagrad za likovno umetnost. Glede na to, da smo se odločili za statične spletne strani, je

predstavitev primerna tako za internet oziroma namestitvev na spletnem strežniku kot tudi za pregledovanje s CD-jev. Podatki shranjeni v podatkovni bazi in generiranje statičnih strani pa nam omogočajo funkcionalnost, primerljivo realizaciji z dinamičnimi spletnimi stranmi. Tak pristop nam omogoča tudi enostavno in ažurno vzdrževanje in dopolnjevanje spletnih strani.

LITERATURA

- [1] Zbornik *Petdeset let Prešernovih nagrad: 1947-1996*
Upravni odbor Prešernovega sklada, Ljubljana; Gorenjski muzej, Kranj, 1996
- [2] *Likovni umetniki za Prešernovo Mesto*, Mestna občina, Kranj, 2000
- [3] <http://www.kranj.si/>
- [4] www.gpn.kranj.si.
- [5] <http://www.gorenjski-muzej.si/>
- [6] <http://www.preseren.net>
- [7] <http://www.kultura.gov.si/sections.cp2?&uid=341>
- [8] <http://sl.wikipedia.org/wiki/1984>

Marko Arnež, profesor filozofije in primerjalnega jezikoslovja, poučuje v srednji šoli že več kot 20 let. Deset let že pripravlja in organizira razstave *Prešernovih nagrajencev* v Kranju. Je tudi vodja Galerije *Prešernovih nagrajencev* za likovno umetnost v Kranju.

Janko Uhan, univ. dipl. inž., poučuje računalniške strokovne predmete v TŠC Kranj. Ukvarja se s programiranjem, podatkovnimi bazami in spletnimi stranmi. Je multiplikator ZRSŠ za področje interneta in spletnih strani.